

RP 152/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att den fördelning av kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården mellan staten och kommunerna som föreskrivs i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att statens andel höjs från 24,2 procent till 25,3 procent av de kalkylerade kostnaderna. Härvid sjunker kommunernas andel av kostnaderna på motsvarande sätt från 75,8 procent till 74,7 procent. Dessutom föreslås det att realiserandet av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000 tidigareläggs så att den fjärdedel som är föreskriven att betalas 2003 betalas redan 2002.

I propositionen föreslås det att den bestämmelse som gäller höjning av kommunens självfinansieringsandel på grund av minskade utgifter för utkomststødet skall ses över. Det föreslås att den minskande inverkan på utgifterna för utkomststødet som den höjning av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget samt nivån på arbetsmarknadsstødets barnförhöjning har och som hänför sig till regeringens åtgärdsprogram för förebyggande av fattigdom och utslagning beaktas genom att man minskar statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården. I propositionen

föreslås det att den nämnda bestämmelsen ändras också så att det statsunderstød som fr.o.m. 2002 betalas för verksamheten vid de nya kompetenscentren inom det sociala området i motsvarande mån beaktas som avdrag i beloppet av statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård. Också utgifterna för inledningskedet år 2002 för den psykiatriska vårdenhet för farliga och svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus beaktas som avdrag genom en bestämmelse av motsvarande typ.

Det föreslås att de kostnader som berättigar till statsandel för social- och hälsovården begränsas genom en ny bestämmelse så att mervärdesskattens andel i motsats till tidigare praxis förblir utanför de kostnader som berättigar till statsandel.

I propositionen föreslås det dessutom att beloppen i mark som ingår i lagen ändras till euro och cent då euro fr.o.m. ingången av 2002 blir den valuta som tas i bruk.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den. Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft vid ingången av 2002.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Statsandelsprocenten samt justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.....	3
1.1. Nuläge	3
1.2. Föreslagna ändringar	3
2. Revideringar som hänför sig till mervärdesskatten	4
2.1. Nuläge	4
2.2. Föreslagna ändringar	5
3. Höjning av kommunens självfinansieringsandel	5
3.1. Nuläge	5
3.2. Föreslagna ändringar	5
4. Omräkning av markbelopp till eurobelopp.....	6
4.1. Nuläge	6
4.2. Föreslagna ändringar	6
5. Ekonomiska verkningar	6
6. Beredningen av propositionen	8
7. Samband med andra propositioner.....	8
DETALJMOTIVERING.....	9
1. Motivering till lagförslagen.....	9
2. Ikraftträdande.....	10
LAGFÖRSLAG	11
Lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården	11
BILAGA.....	13
PARALLELLTEXT	13
Lag om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården	13

ALLMÅN MOTIVERING

1. Statsandelsprocenten samt justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna

1.1. Nuläge

I 18 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) föreskrivs det om bibehållande av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna i fråga om social- och hälsovården. Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 75,8 % och statens andel 24,2 %. Om det enligt 3 § 2 punkten lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1996) har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån skall beaktas med mindre än det fulla beloppet under några år, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar i motsvarande grad som den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Vid kostnadsfördelningen beaktas med stöd av ovan nämnda 18 § 2 mom. driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt andra lagar och statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster.

Kostnadsfördelningen utreds med stöd av paragrafens 3 mom. vart fjärde år. Kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna har första gången utretts enligt gällande system 2000. I det här sammanhanget fogades till lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården en 45 b §, som gäller justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000. Med stöd av den nämnda paragrafen justeras kostnadsfördelningen 2000 så att i statsandelarna för 2001 inräknas hälften och i statsandelarna för 2002 och 2003 för vardera året en fjärdedel av beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen.

1.2. Föreslagna ändringar

Betydelsen av statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården i finansieringen av social- och hälsovårdstjänster har de senaste åren blivit mindre än tidigare jämfört med kommunernas skatteinkomster. Samtidigt har det uppstått ett hot om att de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna tillspetsas och att finansieringen av tillräckliga tjänster äventyras i synnerhet i sådana kommuner vilkas skatteinkomster är på en låg nivå. Regeringens finanspolitiska ministerutskott har den 15 maj 2001 godkänt ett ställningstagande som gäller åtgärder för att öka stabiliteten i den kommunala ekonomin. I det här sammanhanget har man bl.a. godkänt förslaget om att revidera återkrävandet av mervärdesskatteåterbäringar genom att dra av ett belopp som motsvarar återbäringarna huvudsakligen från samfundsskatten och å andra sidan från statsandelarna till den del som mervärdesskatten stryks ur kommunernas och samkommunernas kostnadsbaser. Dessutom föreslås det i enlighet med ministerutskottets beslut att den bestämmelse om begränsning som hänför sig till utjämning av statsandelar stryks ur lagen om statsandelar till kommunerna. Denna bestämmelse inskränker det utjämningsavdrag som görs på grundval av skatteintäkterna till högst 15 % av kommunens kalkylerade skatteinkomst. På grund av dessa ändringar har det föreslagits att nästa belopp som motsvarar avdraget i statens utgifter fogas till statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård. Det föreslås att en del av tillägget realiseras så att statens finansieringsandel, som föreskrivs i 18 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, höjs med 0,35 procentenheter.

Avsikten är att merparten av det ovan avsedda tillägget i statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården realiseras genom att storleken av de kalkylerade kostnaderna för de äldsta invånargruppernas social- och hälsovård höjs. Dessutom anvisas en del av tilläggsresurserna till att förbättra

ställningen för anhörigvårdarna, till utgifter som åsamkas av att bestämmelserna om tvångsåtgärder i mentalvårdslagen (1116/1990) justeras, till de ekonomiska regionernas utvecklingsprojekt samt till betalning av statsandelar till mervärdesskattepliktiga kostnader för anläggningsprojekt som fastställts före 2002 till dess att projektet upphör. Dessa ändringar förutsätter dock inte att lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras.

Utöver det ovan nämnda finns det också andra skäl till att rikta tilläggsresurser till förbättrande av välfärdstjänsterna. I synnerhet välfärdstjänster för barn och unga bör utvecklas och finansieringen av dem bör stödjas. Till denna del är det motiverat att höja den ovan nämnda statsandelsprocenten för driftskostnaderna för social- och hälsovården ytterligare 0,75 % utöver vad som följer av ovan nämnda principbeslut av regeringens finanspolitiska ministerutskott. Således föreslås det att statsandelsprocenten för driftskostnaderna för social- och hälsovården höjs med sammanlagt 1,1 procentenheter från nuvarande 24,2 % till 25,3 %.

Minskningen i statens utgifter 2002, vilken hänför sig till slopandet av begränsningen i fråga om utjämningsavdraget och ändringen i utdelningen av samfundsskatten, är inte i fråga om storleken exakt känd förrän utjämningsarna av statsandelen på basis av skatteinkomsterna för 2000 kan definieras. Av den här orsaken är inte heller den slutliga storleken av det tillägg som anvisas statsandelen för social- och hälsovården känd ännu under hösten 2001 utan tidigast alldeles vid utgången av 2001. Också de planerade tilläggsresurserna i statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården och andra projekt som grundar sig på ställningstagandet av regeringens finanspolitiska ministerutskott den 15 maj 2001 samt på avtalet mellan regeringspartiernas riksdagsgrupper den 14 juni 2001 kommer för sitt vidkommande att påverka storleken av statsandelsprocenten 2003 och 2004.

På grund av det ovan nämnda kan storleken av den slutliga statsandelsprocenten för driftskostnaderna för social- och hälsovården exakt beräknas först i början av 2002. De slutliga skatteinkomstuppgifterna påverkar

också storleken av statsandelen för anläggningsprojekt inom social- och hälsovården. En situation av motsvarande typ uppstår också gällande statsandelsprocenten för 2003 och 2004. De ändringar i statsandelsprocenten som följer av de slutliga skatteinkomstuppgifterna eller de övriga ovan nämnda omständigheterna kommer sannolikt att vara mycket små. Av den här orsaken är det i den nämnda situationen 2002—2004 inte ändamålsenligt att ändra procenttalet i lagen flera gånger. Det föreslås däremot att till lagen fogas en specificerad fullmaktsbestämmelse, enligt vilken det genom förordning föreskrivs om den slutliga storleken av statsandelsprocenten under åren i fråga.

Det ursprungliga målet för bestämmelsen gällande justeringen av kostnadsfördelningen är att trygga att de ändringar som sker i kommunernas förpliktelser samt i kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas i statsandelarna så snabbt som möjligt efter att utredningarna har blivit färdiga. Av den orsaken föreslås det att den ovan nämnda 45 b § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att den del av justeringen som har överförts till att betalas för 2003 tidigareläggs till att betalas redan 2002. Till denna del motsvarar ändringsförslaget till sitt innehåll de ändringar som samtidigt föreslås i lagen om statsandelar till kommunerna samt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998).

2. Revideringar som hänför sig till mervärdesskatten

2.1. Nuläge

I 18 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården finns inga särskilda bestämmelser om att mervärdesskattens andel beaktas i kostnaderna. Inte heller i bestämmelserna om anläggningsprojekt inom social- och hälsovården finns ett särskilt omnämnande om att mervärdesskatten i kostnaderna för anläggningsprojekt inräknas. Den etablerade tolkningen har dock varit att mervärdesskattens andel beaktats såväl i statsandelssystemet för driftskostnader som för anläggningsprojekt.

2.2. Föreslagna ändringar

Enligt ovan nämnda ställningstagande som regeringens finanspolitiska ministerutskott godkände den 15 maj 2001 revideras återkravet av mervärdesskatteåterbäringar genom att ett belopp som motsvarar återbäringarna dras av huvudsakligen från samfundsskatten och också från statsandelarna. Regeringen har för avsikt att avlåta en separat proposition, i vilken utöver annat också återkrävandet av mervärdesskatteåterbäringarna i anslutning till kommunernas anskaffningar skall revideras genom att det särskilda systemet med återkrävande frångås. Oföränderligheten när det gäller kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna förutsätter å andra sidan att mervärdesskatten inte längre i statsandelssystemet skall betraktas som en utgift som berättigar till statsandel. I anslutning till detta föreslås det att bestämmelserna i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ändras så att mervärdesskattens andel i statsandelssystemet för driftskostnaderna för social- och hälsovården avdras från de kostnader som beaktas och också från de kostnader som godkänns för anläggningsprojekt.

3. Höjning av kommunens självfinansieringsandel

3.1. Nuläge

Med stöd av 4 § 1 mom. lagen om statsandelar till kommunerna beaktas en förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena, om den t.ex. följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga. Således påverkar en ändring i grunderna för fastställandet av utkomststödet automatiskt beloppet av statsandelen. Däremot påverkar t.ex. inte en ändring i grunderna för fastställandet av bostadsbidraget med stöd av ovan nämnda paragraf omedelbart beloppet av kommunernas statsandel, även om den har faktiska verkningar på nivån på utgifterna för utkomststödet. För att relationen mellan staten och kommunerna i sådana ändringssituationer skall hållas kostnadsneutral skall den självfinansieringsandel per invånare som föreskrivs för kommunerna i motsvarande mån

justeras.

Ovan nämnda förfarande har använts i samband med samordningen av bostadsbidraget och andra primära förmåner, vilken trädde i kraft vid ingången av 1998. I 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården finns en bestämmelse om höjning av kommunens självfinansieringsandel på grund av minskade utgifter för utkomststödet.

3.2. Föreslagna ändringar

I samband med det åtgärdsprogram för att förebygga fattigdom och utslagning som regeringen har berett har man beslutat om höjning av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget samt av nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning. Det föreslås att den minskande inverkan som dessa höjningar har i fråga om utgifterna för utkomststödet beaktas så att statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården minskar med 3 330 000 euro (19,8 miljoner mk). Avdraget riktar sig enbart till statsandelen för kostnaderna, dvs. är ca 24,2 % av den uppskattade sänkningen av kommunernas utgifter för utkomststödet. Det föreslås att avdraget realiserar med hjälp av den ovan beskrivna mekanismen genom att kommunernas självfinansieringsandel höjs med 0,65 euro per kommuninvånare. På grund av detta förfarande ändras den gällande 45 a § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården.

Regeringen avlåter i anslutning till budgetpropositionen en proposition till riksdagen med förslag till lag om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området så att verksamheten vid kompetenscentrumen kan beviljas statsunderstöd. Kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området påbörjas permanent vid ingången av 2002 på grundval av det planerings- och beredningsarbete som utförts 2001. Avsikten är att det statsunderstöd som betalas för verksamheten vid kompetenscentrumen i motsvarande mån beaktas som avdrag i beloppet av statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården. Det föreslås att avdraget realiserar genom att kommunernas självfinansieringsandel höjs. Det föreslås att denna allmänna

princip anges i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. Storleken av statsunderstödet för kompetenscentrumen inom det sociala området är 2002 3 000 000 euro (17,8 miljoner mk). Kommunens självfinansieringsandel höjs i motsvarande mån med 0,58 euro per kommuninvånare.

Också utgifterna för inledningsskedet för den psykiatriska vårdenhet för farliga och svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus beaktas på motsvarande sätt som avdrag i beloppet av statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård. I fråga om det sist nämnda föreslås det att kommunernas självfinansieringsandel 2002 höjs med 0,04 euro per kommuninvånare. Till denna del är ändringen temporär för efter inledningsskedet täcks inte utgifterna för vårdenheten längre på motsvarande sätt.

4. Omräkning av markbelopp till eurobelopp

4.1. Nuläge

Vid uträkningen av statsandelar övergår man vid ingången av 2002 till euro. I förordningen gällande social- och hälsovårdens resurser, vilken hänför sig till budgetpropositionen för 2002, anges bl.a. de kalkylerade kostnaderna för social- och hälsovården i euro och cent. Också de gränsvärden i mark som hänför sig till systemet för anläggningsprojekt är i förordningen omräknade till euro. Vid omräkningen har i detta sammanhang den normala omräkningskoefficienten till stor del tillämpats, likaså andra allmänna principer som iaktas vid övergången till euro.

I lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården finns det flera bestämmelser i vilka det hänvisas till värden som i statsandelssystemet i olika skeden fastställs i markbelopp på lägre författningsnivåer än lag eller som tillämpas i markbelopp vid uträkningen av statsandelarna. Det föreslås inte att bestämmelser som enbart hänvisar till markbelopp ändras i det här skedet eftersom man enligt de allmänna principerna i alla fall övergår till bruk av euro och cent vid

uträkningen. De ord som hänvisar till markbelopp kan mer ändamålsenligt ersättas i det skedet då andra mer omfattande ändringar föreslås i bestämmelserna gällande statsandelssystemet.

I nämnda lag finns också vissa få bestämmelser i vilka ingår exakta belopp i mark. I lagens 29 § 3 mom. finns en bestämmelse om gränsvärdet i mark som tillämpas på den slutliga statsandelen för ett anläggningsprojekt. Om den slutliga statsandelen enligt de tillämpade beräkningsgrunderna avviker mindre än 1 000 mk från beloppet av den statsandel som betalats enligt lagens 28 §, utbetalas eller återkrävs inte skillnaden. I lagens 45 a § finns en redan nämnd bestämmelse om höjning av kommunens självfinansieringsandel på grund av minskade utgifter för utkomststödet.

4.2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att gränsen på 1 000 mk (168,19 euro) som tillämpas i samband med den slutliga statsandelen för ett anläggningsprojekt omräknas till 200 euro, vilket till sin storleksklass motsvarar det gällande gränsvärdet. Förslaget motsvarar de allmänna principer som har tillägnats i anslutning till omräkningen till euro, enligt vilka omräkning som gäller administrativa gränsvärden avvikande från den allmänna omräkningskoefficienten kan utföras så att man eftersträvar ett värde som är avrundat på ett ändamålsenligt sätt.

Däremot föreslås det att de värden i mark som hänför sig till höjningen av kommunens självfinansieringsandel ändras till euro och cent genom användning av den normala omräkningskoefficienten.

5. Ekonomiska verkningar

Den revidering av det på kommunernas skatteinkomster baserade systemet för utjämnning av statsandelarna som genomförs i enlighet med det ställningstagande som regeringens finanspolitiska ministerutskott godkände minskar statens utgifter 2002—2004. Statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård föreslås under åren i fråga bli utökad i motsvarande mån

så att tillägget i statsandelen 2002 är ca 79,3 miljoner euro (471,6 miljoner mk). Beloppet av tillägget till statsandelen för 2003 och 2004 kan inte i detta skede exakt uppskattas utan beloppet kommer att klarna när uppgifterna om skatteinkomsterna blivit färdiga.

Av tillägget till statsandelen för 2002 på 79,3 miljoner euro hänför sig 34,6 miljoner euro till den i denna proposition avsedda höjningen av statsandelsprocenten. En betydande andel, dvs. 32,7 miljoner euro hänför sig till utveckling av åldringsvården. Dessutom hänför sig 5,6 miljoner euro till utveckling av anhörigvårdarnas ställning, 0,6 miljoner euro till utgifter som åsamkas av översynen av bestämmelserna gällande tvångsåtgärder i mentalvårdslagen, 1,9 miljoner euro till de ekonomiska regionernas utvecklingsprojekt och 3,9 miljoner euro till täckande av de mervärdesskattepliktiga kostnaderna för anläggningsprojekt som fastställts före 2002 med statsandel.

I anslutning till det avtal som regeringspartiernas riksdagsgrupper ingick den 14 juni 2001 föreslås det att statsandelen för driftskostnaderna för social- och hälsovården ökar med 74 miljoner euro (440 miljoner mk) 2002 och med 104,3 miljoner euro (620 miljoner mk) 2003. Tillägget för 2002 används på det i denna proposition avsedda sättet för höjning av statsandelsprocenten med 0,75 procentenheter. Höjningen av statsandelsprocenten för social- och hälsovården med sammanlagt 1,1 procentenheter till 25,3 % betyder 2002 sammanlagt ett tillägg på ca 108,6 miljoner euro (645,7 miljoner mk) i fråga om de statsandelar som betalas till kommunerna.

Tidigareläggningen av den sista posten i fråga om justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000 så att den betalas 2002 betyder en utökning på ca 40,5 miljoner euro (240,8 miljoner mk) 2002 i det anslag som reserverats för statsandelen för driftskostnaderna.

Det föreslås inte att de egentliga grunderna för fastställandet av statsandelen ändras i det här skedet. Således innebär förslaget att den tilläggssatsning som anvisas statsandelen för social- och hälsovården enligt de nuvarande grunderna för fastställandet proportionellt sett riktas starkast till de kommuner där andelen åldringar är förhållandevis stor.

delen åldringar är förhållandevis stor.

På grund av höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget samt höjningen av nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning beräknas kommunernas utgifter för utkomststödet sjunka 2002 med sammanlagt ca 13 750 000 euro (81,8 miljoner mk), varvid statsandelen i samband härmed är ca 3 330 000 euro (19,8 miljoner mark). Att denna statsandel minskas hos kommunerna innebär en höjning av kommunernas självfinansieringsandel med 0,65 euro per invånare. Återstoden av kostnadsinbesparingarna tillfaller kommunerna.

Att utgifterna för inledningsskedet för den psykiatriska vårdenhet för svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus dras av från statsandelen betyder att kommunernas självfinansieringsandel höjs med 0,4 euro per invånare 2002.

Att statsunderstödet för kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området dras av från statsandelen betyder att kommunernas självfinansieringsandel höjs med 0,58 euro per invånare 2002.

Att mervärdesskatten stryks ur kommunernas och samkommunernas kostnadsbaser 2002 innebär en minskning av statsandelsutgifterna med 61 052 000 euro (363 miljoner mk). Att mervärdesskattens andel stryks ur statsandelarna för anläggningsprojekt inom social- och hälsovården innebär också till denna del en minskning av statsandelen. Kvoten i fråga om anläggningsprojekt för 2002 har på grund av ändringen sänkts från 20,2 miljoner euro (120 miljoner mk) till 16,6 miljoner euro (98,6 miljoner mk). På motsvarande sätt sänks den andel som betalas för anläggningsprojekt av denna orsak från 9,3 miljoner euro (55,3 miljoner mk) till 7,6 miljoner euro (45,2 miljoner mk). Ur de kommuners och samkommuners synvinkel som genomför anläggningsprojekt är ändringen betydande eftersom ca 21,8 % av alla kostnader för anläggningsprojekt har beräknats bero på mervärdesskatten. Eftersom systemet för anläggningsprojekt dock för närvarande är föremål för totalrevidering och tyngdpunkten för projekten i fortsättningen torde komma att riktas på funktionella utvecklingsprojekt i stället för på byggprojekt

är inverkan till denna del under kommande år svår att uppskatta.

Omräkningen av de markbelopp som föreskrivs i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården till eurobelopp beräknas inte orsaka några betydande ekonomiska verkningar.

6. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med inrikesministeriet, undervisningsministeriet och finansministeriet. Den grundar sig beträffande höjningen av statsandelsprocenten å ena sidan på det ställningstagande som statsrådets finanspolitiska ministerutskott godkände den 15 maj 2001 om åtgärder för att öka stabiliteten i den kommunala ekonomin och å andra sidan på det avtal som regeringspartiernas riksdagsgrupper in gick den 14 juni 2001 om höjning av statsandelsprocenten för social- och hälsovårdens driftskostnader. De förslag som gäller avståndet från systemet för återkrävande av mervärdesskatteåterbäringen hos kommunerna grundar sig på ett förslag av den arbetsgrupp som det finanspolitiska ministerutskottet har tillsatt och som har utrett kommunernas statsandelar och mervärdesskatteåterbäringarna.

Förslaget gällande justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000 och den tidigareläggning av betalningen av tillägget i statsandelen som hänför sig till denna grundar sig på regeringens ställningstagande i samband med den inkomspolitiska helhetsuppgörelsen. Med ställningstagandet lindras effekterna av höjningen av förvärvsinkomstavrdraget vid kommunalbeskattningen.

Höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget

samt av nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning, dvs. den orsak som ligger bakom höjningen av kommunens självfinansieringsandel, grundar sig på det åtgärdsprogram för förebyggande av fattigdom och utslagning som regeringen beredde våren 2001.

Propositionen har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

7. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

De förslag som hänför sig till att systemet för återkrävande av mervärdesskatteåterbäringarna hos kommunerna frångås är en del av en helhet, i fråga om vilken det till andra delar föreslås att det föreskrivs i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna samt i regeringens proposition med förslag till lagar om upphävande av lagen om återkrävande av mervärdesskatteåterbäring hos kommunerna samt ändring av mervärdesskattelagen, lagen om skatteredovisning och 124 § inkomstskattelagen.

Till den del som det i propositionen föreslås att det statsunderstöd som beviljas för verksamheten vid kompetenscentrumen inom det sociala området dras av från statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård hänför sig propositionen till en separat regeringsproposition med förslag till lag om kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området och till lag om upphävande av 52 § socialvårdslagen.

Om det i de övriga ovan nämnda regeringspropositionerna görs ändringar under behandlingen av dem bör dessa beaktas också när denna proposition behandlas.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

18 §. *Bibehållande av kostnadsfördelningen.* Det föreslås att den kostnadsfördelning som föreskrivs i paragrafens 1 mom. ändras så att statens andel av de kostnader för social- och hälsovården som bestäms enligt lagen höjs från 24,2 % till 25,3 %. Härvid sjunker kommunernas andel av kostnaderna i motsvarande mån från 75,8 % till 74,7 %.

Eftersom den slutliga storleken av höjningen av statsandelen 2002—2004 dock är beroende av det slutliga beloppet av skatteinkomsterna samt vissa andra omständigheter är det nödvändigt att till lagen foga en fullmaktsbestämmelse, med stöd av vilken man kan avvika från ovan nämnda procenttal genom förordning av statsrådet, om de slutliga uppgifterna gällande skatteinkomsterna eller en utökning av statsandelen förutsätter det. Om denna temporära fullmakt föreskrivs närmare i den nya 45 c §.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att mervärdesskattens andel avvikande från tidigare praxis lämnas utanför de kostnader som berättigar till statsandel.

26 §. *Statsandel för anläggningsprojekt.* Med stöd av paragrafens 1 mom. betalas statsandel högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. Det föreslås att paragrafen ändras så att mervärdesskattens andel avvikande från nuvarande praxis inte inräknas i de kostnader som berättigar till statsandel. Det föreslås samtidigt att ordet ”markkamärrän” som nämns i den finskspråkiga paragrafen ändras till ordet ”märrän”.

29 §. *Statsandelsutredning och statsandelsbeslut.* I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om den administrativa kostnadsgräns i anslutning till den slutliga statsandelsutredningen för anläggningsprojekt inom social- och hälsovården i fråga om vilken poster som underskrider den inte utbetalas och inte heller på motsvarande sätt återkrävs av mottagaren av statsandelen. Storleken av gränsvärdet i fråga är 1 000 mk. Eftersom marken tas ur bruk i och med att euron införs vid ingången av 2002 föreslås det att gränsvärdet ändras till 200 euro, vilket till storleken motsvarar

den tidigare nivån.

45 a §. *Höjning av kommunens självfinansieringsandel.* I paragrafen föreskrivs det om den höjning av kommunens självfinansieringsandel som har verkställts till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner. Beloppet av höjningen är 46 mk 1998 och 102 mk fr.o.m. 1999. Det föreslås att de nämnda värdena i mark i och med ibruktagandet av euro justeras till 7,74 euro 1998 och 17,16 euro fr.o.m. 1999.

På grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning föreslås det att kommunens självfinansieringsandel dessutom höjs med 0,65 euro fr.o.m. 2002.

Avsikten är också att kommunens självfinansieringsandel fr.o.m. ingången av 2002 höjs även på grund av vissa andra omständigheter än minskade utgifter för utkomststödet. Det föreslås att utgifterna för inledningsskedet för den psykiatriska vårdenhet för farliga och svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus i motsvarande mån avdras från statsandelen genom att kommunernas självfinansieringsandel höjs med 0,04 euro per invånare 2002.

Dessutom beaktas avdraget av statsunderstödet för kompetenscentrumverksamheten inom det sociala området från statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård genom att kommunernas självfinansieringsandel höjs med ett visst belopp per invånare fr.o.m. 2002. År 2002 är storleken av statsunderstödet 3 000 000 euro. Kommunernas självfinansieringsandel höjs i motsvarande mån med 0,58 euro per invånare. Eftersom storleken av statsunderstödet dock kan förändras under kommande år är det inte ändamålsenligt att i lagen nämna den exakta storleken av höjningen. I paragrafens 2 mom. föreslås det därför att det föreskrivs om den allmänna principen att det totalbelopp som motsvarar det statsunderstöd som i varje enskilt fall beviljas kompetenscentru-

men inom det sociala området dras av från statsandelen för driftskostnaderna för kommunernas social- och hälsovård genom att kommunens självfinansieringsandel höjs.

Lagstiftningstekniskt är det ändamålsenligt att höjningar som på olika grunder verkställs i kommunernas självfinansieringsandel är samlade i samma paragraf. Av den här orsaken föreslås det att också rubriken för paragrafen ändras. Dessutom föreslås det att paragrafens struktur ändras så att i 1 mom. föreskrivs om de exakta höjningar i euro som av olika skäl verkställs i självfinansieringsandelen. I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om den ovan nämnda relationen mellan det statsunderstöd som hänför sig till verksamheten vid kompetenscentrumen inom det sociala området och kommunernas statsandel. I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om den allmänna principen att höjningarna i självfinansieringsandelen beaktas i en senare justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

45 b §. *Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000.* Det föreslås att realiseringen av den kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna som föreskrivs i paragrafen tidigareläggs så att den fjärdedel av justeringen som överförts till att betalas för 2003 betalas redan 2002.

45 c §. *Särskilda uträkningsgrunder som skall beaktas i kostnadsfördelningen 2002-2004.* På ovan nämnt sätt påverkar i synnerhet de slutliga skatteinkomstuppgifterna 2002—2004 den slutliga storleken av statsandelsprocenten, som regleras i lagens 18 §. De tilläggsresurser som anvisas statsandelen för social- och hälsovården 2003 och 2004 och som hänför sig till det ställningstagande som regeringens finanspolitiska ministerutskott godkände den 15 maj 2001 samt till det avtal som regeringspartiernas riks-

dagsgrupper ingick den 14 juni 2001 bidrar också till fastställandet av statsandelsprocenten. I mindre grad påverkar också vissa andra temporära omständigheter statsandelsprocenten. Sådana är t.ex. att den post som verkställs för mervärdesskattepliktiga kostnader för anläggningsprojekt som fastställts före 2002 och vissa motsvarande avdragsposter i statsandelen vilka hänför sig till finansieringen av vissa utvecklingsprojekt inom social- och hälsovården bortfaller.

Skatteinkomstuppgifterna blir sannolikt färdiga tidigast vid utgången av föregående år. Eftersom ändringarna i statsandelsprocenten kan beräknas direkt på grundval av skatteinkomstuppgifterna utan prövningsrätt är det ändamålsenligt att ändra den statsandelsprocent som föreskrivs i lagen enbart av detta skäl. Den exakta storleken av statsandelsprocenten bör också vara känd så snabbt som möjligt vid ingången av varje år. På dessa grunder är det mest ändamålsenligt att 2002—2004 föreskriva om den slutliga storleken av statsandelsprocenten genom förordning av statsrådet. I den föreslagna paragrafen finns en fullmaktsbestämmelse som berättigar till detta förfarande.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Beträffande de kostnader som godkänns för statsandelen för anläggningsprojekt innebär propositionen att i fråga om anläggningsprojekt som fastställts före 2002 betalas statsandelen alltjämt för mervärdesskattepliktiga kostnader.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***Lag****om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 och 2 mom., 26 §, 29 § 3 mom. samt 45 a § och 45 b §, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 och 2 mom. samt 29 § 3 mom. i lag 1150/1996, 26 § i lag 1114/1998, 45 a § i lag 1414/1997 och 45 b § i lag 1145/2000, samt

fogas till lagen en ny 45 c § som följer:

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 74,7 procent och statens andel 25,3 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten statsandelslagen har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under vissa år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Vid kostnadsfördelningen beaktas driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt speciallagar och statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, mervärdesskattens andel, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster.

26 §

Statsandel för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsandel högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. I kostnaderna ingår inte mervärdesskattens andel. Om de faktiska kostnaderna

för ett stort projekt är mindre än de kostnader som godkänts i resursbeslutet och som länsstyrelsen fastställt eller om de sammanlagda kostnaderna för små projekt är mindre än det maximibelopp för kostnaderna som länsstyrelsen har fastställt, betalas statsandel för de faktiska kostnaderna. Statsandel betalas dock inte för anläggningsprojekt som är mindre än det belopp som har godkänts i resursbeslutet, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

29 §

Statsandelsutredning och statsandelsbeslut

Om den slutliga statsandelen enligt de tillämpade beräkningsgrunderna avviker mindre än 200 euro från beloppet av den statsandel som betalats enligt 28 §, utbetalas eller återkrävs inte skillnaden.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

1) till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs självfinansieringsandelen med 7,74 euro 1998 och med 17,16 euro från och med 1999,

2) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänför sig till höjningen av nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning höjs självfinansieringsandelen med 0,65 euro från och med 2002 samt

3) på grund av utgifterna för inledningsskedet för den vårdenhet för farliga och svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus höjs självfinansieringsandelen med 0,04 euro 2002.

Totalbeloppet av det statsunderstöd som har beviljats för verksamheten vid de i lagen om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området (/) avsedda kompetenscentrumen minskar med motsvarande summa den statsandel för driftskostnader som fastställs enligt 10 § i denna lag. Avdraget genomförs genom att kommunens självfinansieringsandel höjs från och med 2002.

Höjningen av självfinansieringsandelen skall beaktas till ovan nämnt belopp vid senare justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

45 b §

Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000

Utän hinder av 18 § 3 mom. genomförs justeringen av kostnadsfördelningen 2000 så att i statsandelarna för 2001 och 2002 för vardera året inräknas hälften av beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen.

45 c §

Särskilda uträkningsgrunder som skall beaktas i kostnadsfördelningen 2002—2004

Från de procentandelar för kostnadsfördelningen om vilka föreskrivs i 18 § kan vid beräkningen av statsandelen för 2002—2004 avvikelser göras genom förordning av statsrådet, om det slutliga beloppet av de skatteinkomster som inverkar på beräkningen eller en ökning av statsandelen förutsätter det.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 28 september 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Osmo Soininvaara*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 augusti 1992 om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) 18 § 1 och 2 mom., 26 §, 29 § 3 mom. samt 45 a § och 45 b §, dessa lagrum sådana de lyder, 18 § 1 och 2 mom. samt 29 § 3 mom. i lag 1150/1996, 26 § i lag 1114/1998, 45 a § i lag 1414/1997 och 45 b § i lag 1145/2000, samt
fogas till lagen en ny 45 c § som följer:

Gällande lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 75,8 procent och statens andel 24,2 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten lagen om statsandelar till kommunerna har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån skall under några år beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Vid kostnadsfördelningen beaktas driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt speciallagar och statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster.

Föreslagen lydelse

18 §

Bibehållande av kostnadsfördelningen

Kostnaderna för den kommunala social- och hälsovården fördelas mellan kommunerna och staten så att kommunernas andel av de kostnader som bestäms enligt denna lag är 74,7 procent och statens andel 25,3 procent. Om det enligt 3 § 2 punkten *statsandelslagen* har beslutats att den årliga förändringen i kostnadsnivån under *vissa* år skall beaktas med mindre än det fulla beloppet, skall detta vid kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna beaktas så att statens andel minskar så att den motsvarar den nedsatta justeringen av kostnadsnivån för åren i fråga.

Vid kostnadsfördelningen beaktas driftskostnaderna för ordnande av verksamhet enligt speciallagar och statsandelen för driftskostnaderna. I driftskostnaderna ingår inte kostnader för anläggningsprojekt, *mervärdesskattens andel*, kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för skötsel av lån eller andra motsvarande poster.

26 §

Statsandel för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsandel högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. Om de faktiska kostnaderna för ett stort projekt är mindre än de kostnader som godkänts i resursbeslutet och som länsstyrelsen fastställt eller om de sammanlagda kostnaderna för små projekt är mindre än enligt det maximibelopp för kostnaderna som länsstyrelsen har fastställt, betalas statsandel för de faktiska kostnaderna. Statsandel betalas dock inte för anläggningsprojekt som är mindre än det belopp som har godkänts i resursbeslutet, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

26 §

Statsandel för anläggningsprojekt

För anläggningsprojekt betalas statsandel högst för de kostnader som länsstyrelsen har fastställt. *I kostnaderna ingår inte mervärdesskattens andel.* Om de faktiska kostnaderna för ett stort projekt är mindre än de kostnader som godkänts i resursbeslutet och som länsstyrelsen fastställt eller om de sammanlagda kostnaderna för små projekt är mindre än det maximibelopp för kostnaderna som länsstyrelsen har fastställt, betalas statsandel för de faktiska kostnaderna. Statsandel betalas dock inte för anläggningsprojekt som är mindre än det belopp som har godkänts i resursbeslutet, om det inte är fråga om ett anläggningsprojekt som avses i 21 § 2 mom.

29 §

Statsandelsutredning och statsandelsbeslut

Om den slutliga statsandelen enligt de tillämpade beräkningsgrunderna avviker mindre än 1 000 mark från beloppet av den statsandel som betalats enligt 28 §, utbetalas eller återkrävs inte skillnaden.

Om den slutliga statsandelen enligt de tillämpade beräkningsgrunderna avviker mindre än 200 euro från beloppet av den statsandel som betalats enligt 28 §, utbetalas eller återkrävs inte skillnaden.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel på grund av minskade utgifter för utkomststödet

Till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs kommunens självfinansieringsandel per invånare enligt 17 § med 46 mark 1998 och 102 mark från och med 1999. Höjningen av självfinansieringsandelen skall beaktas till ovan nämnt belopp vid senare justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

45 a §

Höjning av kommunens självfinansieringsandel

Kommunens självfinansieringsandel per invånare, om vilken föreskrivs i 17 §, höjs enligt följande:

1) till följd av samordningen av bostadsbidrag och andra primära förmåner höjs självfinansieringsandelen med 7,74 euro 1998 och med 17,16 euro från och med 1999,

2) på grund av den minskning av utgifterna för utkomststödet som hänförs till höjningen av nivån på de maximala boen-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

deutgifter som godkänns i bostadsbidraget och nivån på arbetsmarknadsstödet barnförhöjning höjs självfinansieringsandelen med 0,65 euro från och med 2002 samt

3) på grund av utgifterna för inledningskedet för den vårdenhet för farliga och svårskötta barn och ungdomar som inrättas i anslutning till Niuvanniemi sjukhus höjs självfinansieringsandelen med 0,04 euro 2002.

Totalbeloppet av det statsunderstöd som har beviljats för verksamheten vid de i lagen om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området (/) avsedda kompetenscentrumen minskar med motsvarande summa den statsandel för driftskostnader som fastställs enligt 10 § i denna lag. Avdraget genomförs genom att kommunens självfinansieringsandel höjs från och med 2002.

Höjningen av självfinansieringsandelen skall beaktas till ovan nämnt belopp vid senare justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

45 b §

Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000

Utan hinder av 18 § 3 mom. justeras kostnadsfördelningen 2000 så att i statsandelarna för 2001 inräknas hälften och i statsandelarna för 2002 och 2003 för vardera året en fjärdedel av beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen.

45 b §

Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000

Utan hinder av 18 § 3 mom. genomförs justeringen av kostnadsfördelningen 2000 så att i statsandelarna för 2001 och 2002 för vardera året inräknas hälften av beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen.

45 c §

Särskilda uträkningsgrunder som skall beaktas i kostnadsfördelningen 2002—2004

Från de procentandelar för kostnadsfördelningen om vilka föreskrivs i 18 § kan vid beräkningen av statsandelen för 2002—2004 avvikelser göras genom förordning av statsrådet, om det slutliga beloppet av de skatteinkomster som inverkar på beräk-

16

Gällande lydelse

RP 152/2001 rd

Föreslagen lydelse

ningen eller en ökning av statsandelen förutsätter det.

Denna lag träder i kraft den _____ 200 .